

Ewa Markowska-Bzducha

Politechnika Radomska

WYDATKI SAMORZĄDÓW TERYTORIALNYCH W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

W 2004 r. nastąpiło rozszerzenie Unii Europejskiej o 10 kolejnych państw – Polskę, Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Słowację, Słowenię, Węgry, Cypr oraz Malte. Był to już piąty etap rozszerzenia, jednak bezprecedensowy w skutkach [2, s. 467]. Pod względem liczby państw członkowskich UE powiększyła się o 2/3, liczba ludności wzrosła o 20%, a zajmowana powierzchnia o 25%. Liczba oficjalnych języków zwiększyła się niemal dwukrotnie. Fakt ten zachęca do podejmowania wielopłaszczyznowych badań nowych struktur Unii Europejskiej, m.in. w zakresie finansów publicznych.

Podjmując to wyzwanie, w niniejszym opracowaniu dokonano analizy jednej z podstawowych dla gospodarki lokalnej kategorii – samorządowych wydatków publicznych w 25 krajach Unii Europejskiej¹. Szczególną uwagę zwrócono na wydatki inwestycyjne.

2. Struktury samorządowe

Wśród obecnych członków Unii Europejskiej – 22 to państwa jednolite, a 3 pozostałe to państwa federalne. Strukturę organizacyjną samorządu terytorialnego w poszczególnych krajach przedstawiono w tab. 1. Badane kraje uporządkowano

¹ Opracowanie przygotowano na podstawie danych z 2001 r., gdyż są to najbardziej aktualne, porównywalne dane dotyczące finansów samorządowych obecnych 25 krajów członkowskich Unii Europejskiej.

rosnąco według liczby szczebli samorządu terytorialnego, a w grupach o tej samej liczbie szczebli rosnąco według liczby ludności.

Tabela 1. Organizacja struktur samorządowych w krajach Unii Europejskiej^a

Kraj	Liczba ludności w mln ^b	Pierwszy szczebel		Drugi szczebel	Trzeci szczebel
		liczba gmin	średnia liczba mieszkańców na gminę		
Luksemburg	0,4	118 gmin	3 700	–	–
Malta	0,4	68 gmin	5 800	–	–
Cypr	0,7	389 gmin	1 800	–	–
Estonia	1,4	247 gmin	5 500	–	–
Słowenia	2,0	193 gminy	10 300	–	–
Litwa	3,7	61 gmin	60 500	–	–
Finlandia	5,2	448 gmin	11 600	–	–
Austria	8,1	2359 gmin	3 400		
Portugalia	10,0	278 gmin ^c	36 000	–	–
Łotwa	2,4	547 gmin	4 300	26 departamentów	–
Dania	5,3	271 gmin	19 700	13 powiatów	–
Słowacja	5,4	2920 gmin	1 900	8 regionów	–
Szwecja	8,9	289 gmin	30 700	21 powiatów	
Węgry	10,0	3158 gmin	3 200	19 departamentów	–
Belgia	10,3	589 gmin	17 400	10 prowincji	–
Czechy	10,3	6258 gmin	1 600	14 regionów	–
Grecja	10,6	1033 gminy	10 200	50 departamentów	–
Holandia	16,0	496 gmin	32 200	12 prowincji	–
Wielka Brytania	58,8	434 j.s.t. ^d	135 700	36 j.s.t.	–
Niemcy	82,2	13854 gminy	5 900	323 dystrykty	–
Irlandia	3,8	85 gmin	44 900	29 hrabstw	8 regionów
Polska	38,6	2489 gmin	15 500	373 powiaty	16 regionów
Hiszpania	39,5	8106 gmin	4 900	50 prowincji	17 wspólnot autonomicznych
Włochy	57,8	8100 gmin	7 100	103 prowincje	20 regionów
Francja	59,5	36565 gmin	1 600	96 departamentów	22 regiony

^astan na 2003 r.; ^bdane z 2001 r.; ^cw Portugalii istnieje niższy szczebel samorządowy aniżeli gmina są to parafie;

^dj.s.t. – jednostki samorządu terytorialnego.

Źródło: [5, s. 48-87].

Struktura organizacyjna samorządu terytorialnego w poszczególnych krajach jest dość zróżnicowana. Wśród krajów unitarnych w 8 jest tylko 1 szczebel jednostek samorządowych – gmina. W 10 krajach występują 2 szczeble struktur samorządowych, przy czym w Wielkiej Brytanii na niektórych obszarach jest 1 szczebel samorządu terytorialnego, tzw. jednostki unitarne, a na innych 2 – dystrykty i hrabstwa [3, s. 15]. W 5 krajach, w tym w Polsce, istnieje 3 szczeble struktur samorządowych.

W państwach federalnych występują 1 lub 2 szczeble samorządów terytorialnych. W Austrii władza jest podzielona między państwo federalne a 9 landów, jedynym szczeblem samorządu terytorialnego zaś jest gmina. W 2 pozostałych państwach federalnych występują 2 szczeble struktur samorządowych. Administracja centralna obejmuje: w Belgii – państwo federalne oraz jednostki sfederowane – regiony i wspólnoty, w Niemczech – Bund i 16 landów [3, s. 16].

Największa liczba gmin występuje we Francji – ponad 36 000, na drugim miejscu są Niemcy z 13 854 gminami. Następnie Hiszpania, która mając powierzchnię zbliżoną do powierzchni Francji, ma 4,5 raza mniej gmin od niej. Na czwartym miejscu są Włochy z 8100 gminami. Wśród nowych członków Unii w 3 krajach – Czechach, Słowacji i na Węgrzech – występuje duża liczba małych gmin. Polska zajmuje ósmą pozycję pod względem liczby gmin, przy czym polskie gminy mają również znaczną populację. Generalnie podział gmin według wielkości demograficznej jest bardzo zróżnicowany. W 9 krajach przeciętna gmina liczy mniej niż 5000 mieszkańców, w 4 krajach 5000-10 000, w 10 krajach 10 000-50 000, a w 2 powyżej 50 000 mieszkańców.

3. Główne kompetencje samorządów terytorialnych

Z niniejszej prezentacji, a także z analizy literatury podejmującej problematykę gospodarki lokalnej na tle porównawczym wynika, że nie ma jednolitego europejskiego modelu samorządu terytorialnego. Istnieje wiele różnych modeli. Różnice między nimi wynikają z pozycji prawnoustrojowej samorządu, która jest konsekwencją zarówno uwarunkowań historycznych, jak i polityki realizowanej przez dane państwo. Poszczególne kraje różnią się stopniem decentralizacji zadań i finansów publicznych. Występują jednak pewne cechy wspólne dla wszystkich władz lokalnych.

W większości państw w ciągu ostatnich 25 lat w 15 państwach będących członkami Unii Europejskiej oraz w ciągu ostatnich 10 lat w państwach wstępujących do Unii Europejskiej, zakresy kompetencji samorządów terytorialnych znacznie wzrosły. Miało to na celu sprostanie wymaganiom w dziedzinie planowania rozwoju terenów miejskich i wiejskich, poszerzenia demokracji na szczeblu lokalnym oraz usprawnienia administracji. W byłych państwach komunistycznych było częścią procesów demokratyzacji tych państw [5, s. 24].

Samorządy terytorialne ponoszą z reguły odpowiedzialność za 3 rodzaje powinności: zarządzanie wykonywaniem usług na rzecz swojej społeczności lokalnej (zadania własne), wykonywane w imieniu państwa (zadania zlecone), przekazane do realizacji przez inne szczeble (zadania powierzone w drodze porozumień). Do głównych zadań samorządów terytorialnych we wszystkich państwach Unii Europejskiej należą: dostarczanie oraz dystrybucja wody pitnej, zarządzanie infrastrukturą kanalizacyjną, usuwanie i utylizacja odpadów z gospodarstw domowych, kultura, turystyka, rekreacja, sport, edukacja, opieka społeczna, dostarczanie energii elektrycznej oraz zarządzanie systemami ogrzewania,

opieka zdrowotna, mieszkalnictwo, domy spokojnej starości utrzymanie dróg lokalnych oraz lokalny transport publiczny, planowanie rozwoju przestrzennego, urbanistyki oraz rozwój ekonomiczny.

Gminy odpowiadają zazwyczaj za zarządzanie podstawowymi usługami na rzecz społeczności lokalnych i ich dostarczanie. Wyższe szczeble zaś wykonują zadania o charakterze ponadlokalnym. Niektóre kompetencje – np. z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej, opieki społecznej, ochrony środowiska – są wykonywane wspólnie przez kilka szczebli samorządu terytorialnego, a czasem także przy współudziale państwa. Na przykład w dziedzinie edukacji – gminy zazwyczaj odpowiadają za szkoły podstawowe, wyższe szczeble samorządu za szkoły średnie, a władze centralne za szkoły wyższe [5, s. 24-26].

4. Samorządowe wydatki publiczne

Bezpośrednią konsekwencją rozszerzania zakresu zadań samorządów terytorialnych jest wzrost ich wydatków. W 2001 r. analizowane samorządy terytorialne wydatkowały kwotę 1037 mld EUR, stanowiącą 11,2% unijnego PKB, co w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca dało 2300 EUR. W szczególności istotnie wzrosły samorządowe wydatki publiczne w 10 krajach nowych członków Unii Europejskiej – z wartości ok. 23 mld EUR w 1996 r. do ponad 40 mld EUR w 2001 r. [5, s. 27].

Szczegółowe dane dotyczące samorządowych wydatków publicznych w 25 krajach Unii Europejskiej w 2001 r. przedstawiono w tab. 2. Badane kraje uporządkowano rosnąco według liczby ludności. Zaprezentowane w poszczególnych kolumnach tab. 2 wielkości, odzwierciedlające poziom samorządowych wydatków publicznych w badanych krajach, charakteryzują się dużą rozpiętością.

Samorządy 15 krajów dotychczasowych członków unijnych struktur, których ludność stanowiła 83,2% mieszkańców Unii Europejskiej, wydatkowały w 2001 r. 96,1% ogólnej sumy samorządowych wydatków publicznych 25 badanych krajów. Pozostałe 3,9% zrealizowały samorządy 10 nowych krajów członkowskich, których ludność stanowiła 16,8% mieszkańców Unii Europejskiej. Powyższe relacje znalazły odzwierciedlenie w poziomie wydatków samorządowych na głowę mieszkańca – w krajach „piętnastki” wyniósł on 2689 EUR, a w grupie pozostałych krajów 534 EUR².

Przedstawione w tab. 2 wskaźniki – udział wydatków samorządowych w globalnych wydatkach publicznych oraz w PKB – są uznawane za podstawowe mierniki decentralizacji finansów publicznych, a tym samym samodzielności finansowej samorządów terytorialnych [7, s. 165].

² Obliczenia własne na podstawie danych z tab. 1 i 2.

Tabela 2. Wydatki samorządowe w krajach Unii Europejskiej

Lp.	Kraj	W mln EUR		Jako % globalnych wydatków publicznych		Jako % PKB		W EUR <i>per capita</i>	
		mln EUR	pozycja wśród krajów UE	%	pozycja wśród krajów UE	%	pozycja wśród krajów UE	EUR	pozycja wśród krajów UE
1	Luksemburg	1 274	18	14,8	18	5,8	20	2890	7
2	Malta	33	25	1,7	25	0,8	25	90	22
3	Cypr	181	24	4,1	24	1,8	24	260	20
4	Estonia	571	23	24,4	9	9,2	14	420	16
5	Słowenia	1 098	19	11,6	21	5,2	21	550	17
6	Łotwa	876	21	25,8	8	10,3	10	370	18
7	Litwa	944	20	21,7	13	7,1	17	260	20
8	Irlandia	15 553	13	39,9	3	13,6	7	4070	5
9	Finlandia	25 199	9	37,9	4	18,6	3	4860	3
10	Dania	53 714	8	54,6	1	30,2	1	10040	1
11	Słowacja	660	22	7,3	22	2,9	22	120	21
12	Austria	17 429	11	15,8	16	8,2	15	2150	11
13	Szwecja	61 986	7	44,3	2	25,3	2	6980	2
14	Portugalia	7 724	14	13,5	19	6,3	19	770	14
15	Węgry	7 414	15	23,7	10	12,8	8	740	15
16	Belgia	16 566	12	13,2	20	6,5	18	1610	13
17	Czechy	5 976	16	20,8	14	9,4	12	580	16
18	Grecja	3 456	17	5,5	23	2,6	23	330	19
19	Holandia	73 392	6	36,7	6	17,1	4	4590	4
20	Polska	22 530	10	22,2	12	11,5	9	580	16
21	Hiszpania	95 886	5	37,3	5	14,7	5	2430	10
22	Włochy	177 510	1	30,0	7	14,5	6	3070	6
23	W. Brytania	149 210	3	23,2	11	9,3	13	2540	8
24	Francja	146 206	4	18,9	15	9,9	11	2460	9
25	Niemcy	151 850	2	15,2	17	7,3	16	1850	12
	UE	1037 239	X	24,0	X	11,2	X	2300	X

Źródło: [5, s. 48-87].

Poziom samorządowych wydatków publicznych w całej Unii Europejskiej wynosił 24% globalnych wydatków publicznych oraz 11,2% PKB (tab. 2). Wśród badanych krajów najwyższym stopniem decentralizacji finansów publicznych, wyrażonym wielkością powyższych mierników, charakteryzowały się: Dania, Szwecja oraz Irlandia, Finlandia, Holandia i Hiszpania, a najniższym Malta, Cypr oraz Grecja. Nie występowało w tym zakresie wyraźne zróżnicowanie między dotychczasowymi i nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Niski poziom analizowanych mierników w przypadku Malty i Cypru jest wynikiem ograniczonych kompetencji tamtejszych samorządów terytorialnych. Obydwa kraje są jedynymi wśród badanych 25, w których samorzady nie mają żadnych

kompetencji w dziedzinie edukacji [5, s. 28]. Warto dodać, że maltańskie gminy nie mają własnych dochodów podatkowych, a także nie mają udziałów w dochodach z podatków państwowych [6, s. 447].

Zdecydowanie najwięcej EUR na głowę mieszkańca wydatkowały samorządy terytorialne Danii – kraju o najwyższym wśród badanych 25 poziomie decentralizacji finansów publicznych.

5. Wydatki inwestycyjne samorządów terytorialnych

Jedną z podstawowych kategorii gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego są wydatki inwestycyjne. Udział tej grupy wydatków w globalnych wydatkach samorządowych jest również uznawany za miernik samodzielności finansowej samorządów [7, s. 152-153]. Władze lokalne są bowiem zobowiązane do zaspokajania przede wszystkim bieżących potrzeb lokalnych przez zapewnienie odpowiedniego poziomu świadczonych usług oraz utrzymanie posiadanych zasobów infrastrukturalnych. Natomiast na cele rozwojowe mogą przeznaczyć pozostałe środki finansowe. Dlatego też można uznać, że są to środki, którymi władze samorządowe mogą swobodnie dysponować [1, s. 52].

Wydatki bieżące odzwierciedlają realizację zadań związanych z bieżącym funkcjonowaniem jednostki samorządu terytorialnego, zarówno w zakresie zadań własnych, jak i zleconych. Wydatki inwestycyjne obejmują nakłady na budowę i rozbudowę obiektów komunalnych, zakupy środków trwałych, inwestycje kapitałowe, jak wniesienie kapitału do spółek, zakup akcji. Generalnie są ważnym instrumentem rozwojowym. Ich rozmiary stanowią wypadkową lokalnych potrzeb i możliwości ich zaspokajania. Zakres i tempo procesów inwestycyjnych realizowanych przez poszczególne jednostki są zdeterminowane wysokością dochodów budżetowych, wielkością posiadanego majątku, stanem zagospodarowania infrastrukturalnego oraz realizowaną przez władze lokalne polityką rozwojową [8, s. 312]. Dobrze ukierunkowane wydatki inwestycyjne wpływają na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu.

Samorządowe wydatki inwestycyjne w badanych 25 krajach Unii Europejskiej wyniosły łącznie w 2001 r. 139 mld EUR, co stanowiło 1,5% PKB tych państw oraz 61,7% ich publicznych wydatków inwestycyjnych [5, s. 29]. Świadczy to o roli samorządów terytorialnych w realizacji inwestycji publicznych, a w konsekwencji w kreowaniu przyszłego rozwoju gospodarczego. W tab. 3 przedstawiono szczegółowe dane dotyczące poziomu samorządowych wydatków inwestycyjnych w poszczególnych krajach.

Największe kwoty w mln EUR wydatkowały na inwestycje samorządy największych pod względem liczby ludności krajów – Francji, Włoch, Niemiec, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii. Polska, zajmująca pod względem liczby ludności 6. pozycję wśród krajów Unii Europejskiej, znalazła się w tym wypadku na pozycji 9. Wysoką 8. pozycję zajęła niewielka Irlandia licząca 3,8 mln osób, która jest zdecydowanym lide-

rem w rankingu krajów Unii pod względem wydatków inwestycyjnych samorządów terytorialnych. Wydatkowana w 2001 r. na inwestycje samorządowe kwota 4140 mln EUR dała Irlandii najwyższy poziom samorządowych wydatków inwestycyjnych – w stosunku do PKB (3,6%) oraz publicznych wydatków inwestycyjnych (78,8%) i na głowę mieszkańca (1080 EUR) – wśród badanych 25 krajów.

Tabela 3. Samorządowe wydatki inwestycyjne w krajach Unii Europejskiej

Lp.	Kraj	W mln EUR		Jako % PKB		Per capita w EUR		Jako % publicznych wydatków inwestycyjnych		Jako % globalnych wydatków samorządowych	
		mln EUR	pozycja wśród krajów UE	%	pozycja wśród krajów UE	EUR	pozycja wśród krajów UE	%	pozycja wśród krajów UE	%	pozycja wśród krajów UE
1	Luksemburg	399	19	1,8	9	900	2	42,8	19	31,3	5
2	Malta	10	25	0,2	18	30	21	1,9	25	30,3	7
3	Cypr	71	23	0,7	15	100	17	13,7	23	39,2	1
4	Estonia	120	22	1,9	8	90	18	53,6	13	21,0	11
5	Słowenia	423	18	2,0	7	210	11	43,1	18	38,5	2
6	Łotwa	182	21	2,1	6	80	19	53,2	14	20,8	12
7	Litwa	35	24	0,3	17	10	22	10,2	24	3,7	25
8	Irlandia	4140	8	3,6	1	1080	1	78,8	1	26,6	9
9	Finlandia	2420	11	1,8	9	470	5	64,2	7	9,6	20
10	Dania	2230	12	1,3	11	420	6	67,1	4	4,2	24
11	Słowacja	202	20	0,9	13	40	20	15,5	22	30,6	6
12	Austria	1278	16	0,6	16	160	15	51,3	15	7,3	22
13	Szwecja	4158	7	1,7	10	470	5	55,9	10	6,7	23
14	Portugalia	2932	10	2,4	4	290	9	58,2	8	38,0	3
15	Węgry	1503	15	2,6	3	150	16	33,1	20	20,3	13
16	Belgia	2004	13	0,8	14	200	12	50,6	16	12,1	19
17	Czechy	1882	14	3,0	2	180	14	47,4	17	31,5	4
18	Grecja	1025	17	0,8	14	100	17	20,4	21	29,7	8
19	Holandia	8985	6	2,1	6	560	3	64,8	6	12,2	18
20	Polska	3832	9	1,9	8	100	17	55,2	11	17,0	14
21	Hiszpania	13764	4	2,1	6	350	8	66,4	5	14,4	15
22	Włochy	23075	2	1,9	8	400	7	75,8	2	13,0	17
23	W. Brytania	11287	5	0,7	15	190	13	54,3	12	7,6	21
24	Francja	32723	1	2,2	5	550	4	68,7	3	22,4	10
25	Niemcy	20690	3	1,0	12	250	10	57,9	9	13,6	16
	UE	139370	X	1,5	X	310	X	61,7	X	13,4	X

Źródło: [5, s. 48-87].

Stosunkowo wysoki poziom wydatków inwestycyjnych samorządów terytorialnych w relacji do PKB zanotowano w krajach wstępujących do Unii Europejskiej, co podkreśla wagę wysiłków tych państw. Wśród 13 krajów zajmujących 10 pierwszych pozycji pod względem wysokości powyższego wskaźnika 6 to kraje wstępu-

jące – Czechy, Węgry, Łotwa, Słowenia, Estonia, Polska. Jednak ze względu na niski poziom PKB w tych krajach w rankingu pod względem wartości samorządowych wydatków inwestycyjnych na głowę mieszkańca, w pierwszej dziesiątce nie znalazł się żaden z krajów wstępujących. Taka sama sytuacja wystąpiła w przypadku bardzo zróżnicowanego wskaźnika udziału samorządowych wydatków inwestycyjnych w publicznych wydatkach inwestycyjnych – 10 pierwszych pozycji zajmują kraje dotychczasowej „piętnastki”, a 11. – Polska.

Na zadania rozwojowe największą część swoich wydatków przeznaczyły w 2001 r. samorządy: Cypru, Słowenii, Portugalii, Czech, Luksemburga, Słowacji, Malty, Grecji, Irlandii i Francji, najmniejszą zaś: Litwy, Danii, Szwecji, Austrii, Wielkiej Brytanii i Finlandii.

6. Podsumowanie

We wszystkich obecnych 25 krajach Unii Europejskiej nastąpiło w ostatnich latach rozszerzenie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, a w konsekwencji wzrost ich wydatków. Tendencja ta jest szczególnie widoczna wśród 10 nowych członków Unii. W latach 1996-2001 nastąpił w tej grupie krajów wzrost wydatków samorządowych o ok. 74%, przy ok. 25-procentowym wzroście w krajach dotychczasowej „piętnastki”. Średnie roczne tempo wzrostu samorządowych wydatków inwestycyjnych, w tym okresie, dla krajów wstępujących do Unii Europejskiej określa się na 11%, a dla dotychczasowej unijnej „piętnastki” na – 4,8% [4, s. 1].

Przeprowadzona analiza wykazała znaczne zróżnicowanie wskaźników obrazujących poziom wydatków samorządowych w krajach Unii Europejskiej.

Nie ma wyraźnego rozróżnienia na nowych i dotychczasowych członków Unii, jeśli chodzi o wskaźniki obrazujące poziom decentralizacji finansów publicznych oraz poziom wydatków inwestycyjnych samorządów w relacji do PKB. Stosunkowo wysokie wartości tych wskaźników, dla niektórych nowych członków Unii Europejskiej, w porównaniu do analogicznych wskaźników dotyczących krajów „piętnastki”, nie oznaczają jednak, iż mają one do dyspozycji porównywalnie wysokie środki finansowe. Dla przykładu: w 2001 r. polskie samorządy zrealizowały wydatki stanowiące 22,2% globalnych wydatków publicznych kraju oraz 11,5% PKB, a ich wydatki inwestycyjne stanowiły 1,9% PKB. Na głowę mieszkańca było to 580 EUR na samorządowe wydatki publiczne i 100 EUR na wydatki inwestycyjne. W przypadku brytyjskich samorządów ich łączne wydatki stanowiły 23,2% globalnych wydatków publicznych kraju, 9,3% PKB, a wydatki inwestycyjne 0,7% PKB. Na głowę mieszkańca dało to odpowiednio: 2540 EUR i 190 EUR.

Samorządy terytorialne nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej podejmują ogromny wysiłek, przeznaczając na działalność rozwojową istotną część swoich wydatków. Średnia wartość wskaźnika udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach samorządowych dla tej grupy krajów wynosiła w 2001 r. 25,3%, przy 16,6% dla krajów „piętnastki”. W przeliczeniu na głowę mieszkańca są to jednak z reguły warto-

ści niższe niż w krajach dotychczasowych członków Unii. Na przykład w przypadku Cypru analizowany udział wynosił 39,2%, co w przeliczeniu na głowę mieszkańca dało kwotę 100 EUR, a w przypadku Szwecji 6,7% (470 EUR na mieszkańca).

Różnice w liczbach bezwzględnych są znaczne: wydatki samorządowe na głowę mieszkańca w krajach „piętnastki” w 2001 r. były 5-krotnie wyższe niż w grupie 10 krajów wstępujących, a wydatki inwestycyjne ponad 3-krotnie.

Literatura

- [1] Kornberger-Sokołowska E., *Decentralizacja finansów publicznych a samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego*, LIBER, Warszawa 2001.
- [2] Kozuń-Cieślak G., *Unia Europejska rozszerzona – konsekwencje makroekonomiczne*, [w:] *Zarządzanie finansami. Finansowanie przedsiębiorstw w Unii Europejskiej*, red. D. Zarzecki, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2004.
- [3] *Local finance in Europe*, Dexia, Paris 2000.
- [4] *Local finance in the European Union – Trends 1996/2001*, Dexia, Paris 2002.
- [5] *Local finance in the twenty five countries of the European Union*, Dexia, Paris 2004.
- [6] Markowska-Bzducha E., *Dochody podatkowe samorządów w krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Samorząd terytorialny w zintegrowanej Europie*, red. B. Filipiak, A. Szewczuk, Z. Zychowicz, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005.
- [7] Markowska-Bzducha E., *Samodzielność finansowa polskich gmin*, Politechnika Radomska, Radom 2004.
- [8] Sierak J., *Budżety inwestycyjne gmin w latach 1994-1998*, [w:] *Prawne i finansowe aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego*, t. II, red. S. Dolata, Uniwersytet Opolski, Opole 2000.

CAPITAL EXPENDITURES OF LOCAL GOVERNMENTS IN THE EUROPEAN UNION

Summary

The aim of the following study is to analyze the level of capital expenditures of local governments in 25 countries of the EU.

There is no homogenous European model for local governments. Autonomous structures are quite diversified in researched countries. Every country differs in the degree of the decentralization of assignments and public finances as well. However, there are some common features for all local authorities, especially in the range of their main competences.

Rates showing the level of local governments' expenses in relation to GDP are differential, but there is no noticeable difference as far as former and new members of the UE are concerned.

Local governments of 10 ascending countries take great investment effort appropriating major part of their resources for development purposes; but in absolute values there are great differences for old members' favour which are caused by much higher level of GDP.